

Mike Vucelic: Kako sam poslao Amere na Mjesec

Piše: Tanja Rudež

Mike Vucelic prisjetio se slavni dana povijesnoga leta te svoga poznanstva s astronautima i piscem N. Mailerom

Teško je opisati raspoloženje kad se modul Oreo spustio na površinu Mjeseca. Najveću radost osjetili smo kad su tipke na stajnom trapu modula dotakle površinu Mjeseca. Te su tipke onda ugasio motor. Sjedio sam pored Genea Kranza, glavnog kontrolora leta u Houstonu.

FOTOGALERIJA: **Sjećanje na Apollo** **11 - 40 godina leta** **na Mjesec**

Gledali smo instrumente na kojima se stalno vidjelo da se letjelica miče. Odjednom, kad je Oreo sletio, sve se smirilo na našim ekranima jer modul je bio na čvrstoj podlozi, Mjesečevoj površini. Gene mi je rekao: 'Nemoguće, mi smo dolje, na Mjeseću.' Ja sam mu odgovorio: 'Nemoguće, to je bio naš cilj', prisjetio se Mike Vucelic (79), projektni menadžer misije Apollo 11 koja se prije 40 godina spustila na Mjesec.

Slijetanje astronauta na Mjesec 20. srpnja 1969. godine najveće je tehnološko dostignuće u modernoj povijesti čovječanstva te predstavlja početak kolonizacije svemira, jednog od najambicioznijih ljudskih snova. Posljednjih mjeseci svijeta prisjećaju se misije Apollo 11 koju su činili astronauti Neil Armstrong, Edwin Buzz Aldrin i Michael Collins, ali i brojnih manje poznatih junaka toga povijesnoga leta. Mike Vucelic, koji je porijeklom iz Hrvatske, jedan je od tih junaka.

Atmosfera u Houstonu

- Programu Apollo pridružio sam se već na samom početku, u veljači 1962. godine. Naime, poduzeće North American Aviation, u kojem sam radio, dobilo je ugovor za konstrukciju i gradnju matičnog broda svemirske letjelice Apollo. Počeo sam raditi kao inženjer pa sam postao menadžer. Napredovao sam u programu pa sam bio odgovoran za konstrukcije svemirskog broda Apollo, a iz kontrole leta u Houstonu bio sam odgovoran za operacije tijekom leta - ispričao je u telefonskom razgovoru Vucelic koji sa suprugom Inge živi u Mansfieldu, država Ohio.

Mike Vucelic dobro se sjeća atmosfere koja je vladala u Houstonu mjesecima uoči i tijekom povijesnoga leta. - Mi smo već u prosincu 1968. godine tijekom leta Apollo 8, prve misije koja je napravila nekoliko krugova oko Mjeseca, bili uvjereni u uspjeh. U to vrijeme govorkalo se da se Rusi spremaju poslati kozmonaute na let oko Mjeseca pa je to

'Neopjevani junak **povijesnoga leta'**

Mike Vucelic (79),
porijeklom iz
Garešnice, bio je
odgovoran za
operacije matičnog
broda tijekom
misije Apollo 11

bila tehnološka utrka dva bloka. Da Rusi nisu imali problema sa svojom raketom koja je tada eksplodirala, i oni bi istodobno poslali svoje kozmonaute - rekao je Vucelic.

Nemoguće, mi smo dolje

Kada je modul Oreo dotaknuo površinu Mjeseca, u kontroli leta u Houstonu zavladao je oduševljenje

Kada je Apollo 11 lansiran 16. srpnja 1969. godine iz Cape Kennedyja na Floridi Mike Vucelic bio je u kontroli leta u Houstonu. - Moje mjesto bilo je uz glavnog kontrolora Genea Kranza. Nakon što je letjelica lansirana, preuzeli smo odgovornost za operacije svih sistema svemirske letjelice matičnog broda do njezina slijetanja na more i povratka astronauta na nosač aviona. U kontroli leta smo radili u dvije smjene po 12 sati, no često sam radio i po 16 sati. Onda bih otišao u hotel na spavanje - ispričao je Mike Vucelic, naglasivši da tijekom povijesne misije na matičnom brodu nije zabilježena nijedna zabrinjavajuća situacija. No, problem se pojavio na modulu Oreo.

- Pred samo slijetanje Orla na Mjesečevu površinu stiglo je upozorenje 202 koje je govorilo da je kompjutor

preopterećen. U ono doba nismo imali moćne kompjutore kao danas. Primjerice, vaš laptop ima daleko više mogućnosti nego što smo mi tada imali u našim navigacijskim sistemima. Naši su kompjutori bili organizirani tako da rješavaju samo probleme koji su najvažniji za tu fazu leta. No, nekoliko minuta prije slijetanja Orla na Mjesec, Buzz Aldrin odlučio je uključiti radar. To nije bilo u planu leta i radar je davao podatke leta koje kompjutor u modulu nije mogao prihvatiti. Bio je preopterećen, što nam je signalizirao - prisjetio se Vucelic maloga problema oko Orla.

Našem sugovorniku u živom su sjećanju i anegdote tijekom leta Apollo 11, poput zabavne epizode s Normanom Mailerom. Slavni književnik je imao ugovor s izdavačem da provede neko vrijeme u kontroli leta u Houstonu kako bi stekao svoje dojmove o ljudima koji su stajali iza programa Apollo. Mailer je to opisao u knjizi "Fire on the Moon".

- Kad god bih došao u kontrolu leta, danju ili noću, vidio bih Mailera kako promatra moje kolege ili razgovara s njima. Iz njegove knjige sam spoznao da je on smatrao da smo svi mi poput strojeva, kao neka regimenta u bijelim košuljama i s kravatama. Mislio je da u nama nema ništa ljudskoga - rekao je Vucelic, kojem je u živom sjećanju susret s Mailerom u kafiću gdje su inženjeri i kontrolori leta dolazili na kavu. U kafiću je uvijek bio i veliki lonac s vrelom vodom i masnim kobasicama.

Razgovor s Mailerom

- Jednom prilikom sreo sam tamo Normana Mailera. 'Što će tebi ostati u sjećanju od ovih dana u kontroli leta?' upitao me. 'Ja ću se uvijek sjećati masnih kobasica po kojima smrdi obližnji dio kontrole leta', odgovorio sam mu. 'A razmišljaš li o kakvim opasnostima?', ispitivao me dalje Mailer. 'Razmišljam jedino o opasnosti da će ta poljska kobasica, kad je razrežem, pošpricati moju bijelu košulju', odgovorio sam mu, a Mailer se nasmijao - ispričao je Vucelic.

Naš sugovornik mnogo je vremena provodio s astronautima i dobro je poznao glavne aktere misije Apollo 11 - Armstronga, Aldrina i Collinsa. - Armstrong je bio vrlo snažna osoba. Bio je ne samo dobar pilot, nego i izvrstan inženjer. O njemu se sada malo čuje jer je vrlo skroman čovjek. Sreo sam ga zadnji put u prosincu 2008. godine u San Diegu gdje smo imali proslavu 40. godišnjice misije Apollo 8. Kad su mu tamo rekli da je astronaut, pobunio se i rekao: 'Ne, ja sam inženjer'. I Buzz Aldrina sam nedavno vidio, napisao je novu knjigu. Za razliku od Neila, koji je skroman čovjek i ne voli publicitet, Buzz Aldrin je uživao u tome da se, poput filmskog glumca, pojavljuje u javnosti. Poslije je imao velike psihičke probleme te se borio s alkoholizmom. No, i Neil i Buzz su bili izvanredni astronauti - ispričao je Mike Vucelic.

	
<p>Legendarna trojka</p> <p>Apollo 11 plaketa koja je ugrađena na prednji od četiri trapa na donjem dijelu Mjesečeva modula Oreo. Mike Vucelic usko je surađivao s Neilom Armstrongom, Buzzom Aldrinom i Michaelom Collinsom s kojim je nedavno sudjelovao u snimanju filmova o ljudima koji su napravili 'Moon machines'</p>	<p>Pažljivi nadzor leta</p> <p>Tijekom misije Apollo 11 Mike Vucelic je u kontroli leta u Houstonu promatrao podatke o matičnom brodu Columbia. U slučaju problema trebao se obratiti glavnom kontroloru Geneu Kranzu</p>

Najljepši trenuci u svemiru

U prijateljskim je odnosima i s "trećim čovjekom" Michaelom Collinsom, koji je tijekom Armstrongova i Aldrinova boravka na Mjesecu sam kružio u matičnom brodu Columbia. Mediji su ga tada nazvali "najosamljenijim čovjekom na svijetu nakon Adama".

- Collins je bio jako dobar inženjer i vrlo skroman čovjek. Sreo sam ga prošle godine kad smo zajedno sudjelovali u snimanju serije filmova o ljudima koji su napravili 'Moon machines'. Tijekom snimanja su ga pitali je li bio usamljen u letjelici dok je pozornost cijeloga svijeta bila usmjerena na Armstronga i Aldrina. Mike Collins je tada rekao da su mu to bili najljepši trenuci jer se ništa od njega nije zahtijevalo. Naime, tijekom priprema i treninga koji su trajali nekoliko godina bio je pod stalnim pritiskom, a sada su ga ostavili na miru. No, nakon nekog vremena počeo se brinuti što će se dogoditi ako se Armstrong i Aldrin ne vrate s Mjeseca pa se uplašio - ispričao je Vucelic koji s ponosom čuva Collinsov dar, uspomenu na trenutke koje je taj astronaut sam proveo tijekom trodnevnog kruženja u matičnoj letjelici Columbia.

Collins se uplašio

- Dok je Collins kružio oko Mjeseca i razmišljao što će napraviti ako se Neil i Buzz ne vrate, napisao je: 'Svemirski brod broj 107 pod nazivom Apollo 11 i pod kraticom Columbia je najbolji svemirski brod koji je sagrađen i Bog ga blagoslovio'. Zatim je potpisao, Mike Collins CMP (Command Module Pilot). Kad se vratio, poklonio nam je taj napis kao veliko priznanje nama, ljudima koji smo sa Zemlje vodili brigu o njemu. Uramio sam to kao sliku i ona visi u mome uredu - ispričao je Vucelic.

Nakon što su se 24. srpnja Armstrong, Aldrin i Collins sretno vratili, agencija Associated Press objavila je članak "Neopjevani heroji pothvata Apollo" u kome se navodi da "ime Mike Vucelic neće biti poznato kao ono Armstronga, Aldrina i Collinsa, ali je upravo on, kao i

stotine inženjera, prava snaga programa Apollo". Kada su se trojica astronauta sretno spustila na Zemlju, Mike Vucelic i njegovi kolege konačno su mogli proslaviti. Naš sugovornik prisjeća se da je 24. srpnja 1969. godine u 14 sati priredio "splashdown party".

- Gospodin Rockwell, direktor North American Aviation, rekao mi je da na party pozovem prijatelje misleći da će ih doći 10, najviše 20. No, došlo je više od 400 mojih kolega i suradnika, a pili smo pivo. Party je trajao do 16 sati, a ja sam odmah odletio za Los Angeles gdje je moja supruga priredila zabavu za naše prijatelje iz Kalifornije. Tada smo živjeli u Long Beachu u kući s bazenom oko kojeg smo slavili do ranih jutarnjih sati. Svirao je moj prijatelj, pokojni Tino Trepo iz Karlovca, koji je također bio inženjer na Apollo programu. Čak je i policija došla jer su se susjedi bunili da smo preglasni. Policajci su nam rekli da moramo utišati orkestar, a mi smo se nasmijali i rekli im da naš orkestar čini jedan čovjek, Tino Trepo - ispričao je Mike Vucelic.

Nakon uspjeha misije Apollo 11 Vucelica je primio i tadašnji jugoslavenski predsjednik Tito koji je želio iz prve ruke čuti priču o razvoju programa Apollo.

	
<p>Inspekcija nakon leta</p> <p>Nakon svakog leta misije Apollo Mike Vucelic bi pregledao matičnu letjelicu. Na ovoj slici se vide tragovi visoke temperature tijekom ponovnog prolaska letjelice kroz atmosferu</p>	<p>Čestitke za uspješan rad</p> <p>Nakon uspješnog slijetanja misije Mike Vucelic (lijevo) poklanja glavnom kontroloru leta Geneu Kranzu (desno) model broda, a iza njih su astronaut Alan Shepard i direktor NASA-e Gilruth</p>

Houston, imamo problem

- Tito je već čuo za mene od Franka Bormana, astronauta misije Apollo 8. Borman je nakon uspjeha te misije imao turneju po svijetu te je posetio tadašnju Jugoslaviju, gdje ga je primio i Tito. 'Zar se niste bojali toga leta oko Mjeseca?', upitao je Tito. Borman mu je na to odgovorio: 'Ma kakvi, vaš Mike Vucelic je bio glavni i brinuo je sa Zemlje o meni' - ispričao je Vucelic. On je kasnije bio i voditelj spasilačke misije letjelice Apollo 13, o čemu je napisao knjigu "Apollo 13 javlja: Houston, imamo problem".

- Tijekom leta misije Apollo 13, na pola puta za Mjesec, 13. travnja 1970. godine, došlo je do velike eksplozije rezervoara tekućeg kisika. Bio sam tada u kontroli leta u Houstonu i bio sam odgovoran za spašavanje astronauta. Ta je misija pokazala da svaki let u svemir nosi rizik, ali da dobro uvježbana ekipa sa Zemlje može spasiti astronaute - rekao je Vucelic, koji je za spašavanje trojice astronauta misije Apollo 13 od tadašnjeg predsjednika Richarda Nixona dobio najveće američko odlikovanje, Medal Of Freedom.

Susreti 'Čelavih orlova'

O misiji Apollo 13 godine 1995. snimljen je i film, a tom prilikom novinari su intervjuirali glavnog kontrolora leta Genea Kranza. - Rekao je da je sa mnom volio raditi jer sam sposoban i entuzijastičan, a često sam 'odlazio na tanku granu', što znači da sam bio spreman napraviti riskantne, ali dobro promišljene poteze kada smo tijekom misija rješavali probleme - ispričao je Mike Vucelic, koji je 1975. godine napustio svemirski program i krenuo u poduzetničke vode. Sredinom osamdesetih kupio je Ideal Electric Company, tvrtku u Ohiju koja se bavi proizvodnjom generatora i motora. - Prije dvije godine prodao sam kompaniju Korejcima. Iako sam u mirovini, radim kao njihov savjetnik - rekao je Mike Vucelic, koji je i dalje u kontaktu s astronautima i inženjerima iz programa Apollo. - Svake godine sredinom travnja sastajemo se u restoranu "Proud bird" u blizini zračne luke Los Angeles.

- Skupimo se u jednoj velikoj sali i cijeli dan se družimo. Držimo govore i prisjećamo se slavni dana kada smo radili na programu Apollo.

Naše udruženje se zove Bald Eagles (Čelavi orlovi), to je mala igra riječi jer nekad smo bilo Bold Eagles (neustrašivi orlovi) - rekao je naposljetku Mike Vucelic.

Plemićka titula cara Franje Josipa

Mike Vucelic rođen je 1930. godine u Garešnici. Diplomirao je 1954. godine na Strojarskom fakultetu u Zagrebu, a kao mladi inženjer počeo je raditi u Mercedes Benz u Njemačkoj. Na poziv rođaka 1956. godine otišao je u SAD, gdje je najprije radio na konstrukcijama malih aviona, a zatim se pridružio svemirskom programu Apollo.

Mike Vucelic više od 50 godina u braku je s Bavarkom Inge iz Münchena, a ima dva sina, Alexandra i Nicholasa, te pet unuka. Inge i Mike Vucelic u Hrvatsku dolaze jednom do dva puta godišnje kada posjete i selo Dubrave kod Ogulina kamo su Vucelici, koji su porijeklom iz Kolašina u Crnoj Gori, doselili prije 200 godina. Mikeov pradjed Rafael Vucelic bio je časnik

slunjske pukovnije kojem je car Franjo Josip dodijelio plemićku titulu. Obitelj Vucelic od Radoboja ima i svoj plemićki grb, a Mike Vucelić je član Hrvatskog plemićkog zbora.

Što su pisali američki mediji

Kada je 1995. godine snimljen film 'Apollo 13', Gene Kranz je pričao o ulozi Mikea Vucelica u spašavanju astronauta (desno). Vucelic je kao američki predstavnik 1971. godine bio kod Tita (gore), a organizirao je sastanak ruskog kozmonauta Pavla Popoviča s američkim astronautom Tomom Staffordom

Klikni na slike za uvećanje

